

ระบบการศึกษาไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

Thai Educational system and Sustainable Development

ปรีศนา เพชรบูรณ์

สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

833 ถนนพระราม 1 เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 089-125-9476

บทคัดย่อ

สังคมในปัจจุบันการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก ในด้านการสร้างความได้เปรียบในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการศึกษาของประเทศไทยจะมีจุดแข็งอยู่หลายด้าน เช่น การมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ช่วยให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีลักษณะการบริหารแบบกระจายอำนาจ ช่วยทำให้การดำเนินงานในแต่ละท้องถิ่นที่มีความคล่องตัว แต่การศึกษาไทยยังต้องเผชิญกับปัญหามากมาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวมิใช่ปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรหรืองบประมาณ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีการทุ่มงบประมาณไปในเรื่องการศึกษาในระดับที่สูงกว่าประเทศข้างเคียง และที่เด็กไทยมีชั่วโมงการเรียนสูงกว่าประเทศข้างเคียง แต่ผลการสอบวัดคะแนน PISA และ TIMSS ของเด็กไทยโดยเฉลี่ยก็ยังไม่สูงเท่าที่ควร ฉะนั้นปัญหาที่แท้จริงของระบบการศึกษาไทยจึงเป็นเรื่องของการขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรในระบบการศึกษาของทั้งนักเรียนและผู้ปกครอง การพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงควรเริ่มต้นที่การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบบุคลากรในสถาบันและควรมุ่งเอาความต้องการและศักยภาพของนักเรียนเป็นที่ตั้งไม่ใช่เอาความต้องการของสถานศึกษาเป็นที่ตั้ง การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างบูรณาการจากทุกภาคส่วน การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้เปิดกว้างสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทั้งจากในองค์กรและนักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพและต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

คำสำคัญ: ระบบการศึกษาไทย การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The World has been changed, battlefield change into Marketplace. Education has more and more important role in Thai society. Thai Education has many strength factors, such as having the same vision, mission and goal which supports it easier to manage or decentralization which makes it more flexible to approach, but Thai Education also has many problems. The main problem is not about the lack of resources because Government throws a big budget bag in Thai education every year, more than other neighbor countries and Thai students also spend more time in study. Even those spending, average Thai students still have a low PISA and TIMSS points. The real problems of Thai Education have not been about the scarcity but it's because of the inefficient resource management. If we need to improve, we have to change with the basic misguidance and using too much of resources. We should start to develop a good accountability in every educational staff and focus on students' capability that have not focus on what school want. The sustainable development needs the corporation from every organization. Moreover Thai educational system has been developed with more open wide and more inclusive for leading Thai education to sustainable development.

Keywords: Thai Educational System, Sustainable Development

1. บทนำ

เมื่อก้าวถึงการศึกษ ในทัศนะของคนไทยเมื่อหลายสิบปีก่อน หลายคนคงมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญเท่าใดนัก คนไทยสมัยก่อนหลายคนเลือกที่จะศึกษาอยู่แค่ระดับประถมและออกประกอบอาชีพและสร้างครอบครัว แต่ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีก้าวล้ำมากขึ้น ผลักดันให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไป บทบาทและรูปแบบของการศึกษาก็ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเช่นกัน

การศึกษาก็กลายเป็นเหมือนฟันเฟืองที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ดี จนสามารถพัฒนาบุคลากรในประเทศของตนให้มีความรู้ความสามารถ ช่วยให้ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่า การศึกษา คือปัจจัยหนึ่งที่สร้างความแตกต่างระหว่างความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วกับความเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาได้

ปัจจุบันโลกมีขนาดเล็กลงเนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกดำเนินไปอย่างรวดเร็ว การแข่งขันทางธุรกิจก็ดำเนินไปอย่างรุนแรงทั่วโลก ผลักดันให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมแห่งการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจอย่างเต็มตัว สันนิบาตได้เปลี่ยนมาเป็นสนามการค้า จากเดิมซึ่งสัตว์พาหนะรบ ก็เปลี่ยนเป็นควาซังข้อมูลข่าวสารรบแทน ผู้ที่มีความรู้ที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ ย่อมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในสนามรบทางเศรษฐกิจนี้ได้

2. ระบบการศึกษาไทย

หากหันกลับมามองระบบการศึกษาในประเทศไทย จะพบว่าระบบการศึกษาของไทยเป็นระบบมี วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goals) ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยให้การบริหารจัดการและการปฏิบัติการเพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถดำเนินการได้รวดเร็ว อีกทั้งยังรูปแบบการบริหารจัดการยังเป็นในลักษณะ

การกระจายอำนาจการบริหารให้แก่สถาบันต่างๆ ช่วยลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังช่วยให้การจัดการด้านการศึกษามีความคล่องตัวมากขึ้นด้วย [1]

แต่กระนั้นระบบการศึกษาของประเทศไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการเช่นกัน ปัญหาประการแรกคือ บุคลากรของสถาบันการศึกษาของประเทศไทยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจถึงหัวใจของการศึกษาว่าคืออะไร ดังที่เคยมีโฆษณาหนึ่งล้อเลียนเชิงตลกกล่าวด้วยเรื่องของเด็กบ้านนอกผู้หนึ่งสามารถสร้างหุ่นยนต์ตัวเล็กขึ้นมาเดินเล่นลูกฟุตบอลบนโต๊ะได้ แต่ครูกลับมองข้ามสิ่งที่เด็กทำและดูว่าเด็กเรื่องที่หมยาวผิดระเบียบ [2] โฆษณานี้แม้จะดูเกินจริงและสุดโต่งไปแต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ในโลกแห่งความเป็นจริงนี้ ยังมีบุคลากรทางการศึกษาหลายท่านยังมีรูปแบบการสอนที่ยึดหุ่นและสร้างกรอบความคิดให้กับเด็กจนเกินพอดี ผลคือเด็กหลายคนขาดอิสระภาพทางความคิด จำต้องพัฒนาตนเองอยู่เพียงแค่นกรอบที่ถูกสร้างขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาทางการเรียนการสอนขึ้นทำให้ ในระยะยาวยังก่อให้เกิดปัญหาเด็กไม่รู้ ว่าตนเองควรจะเรียนอะไร อยากเรียนอะไร เรียนตามกระแส ทำให้เมื่อเด็กๆ เหล่านี้ หากเข้าไปศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ทำให้การเรียนดังกล่าวไม่อาจดึงศักยภาพที่เขามีจริงออกมาได้ จนเกิดปัญหาเด็กเรียนไม่ได้หรือเรียนได้ไม่เต็มที่

สาเหตุประการหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพบุคลากรในสถาบันศึกษาอาจเป็นเพราะสังคมไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพครูเท่าที่ควร ทั้งที่ในประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศถือว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่าสูง คนที่มีความสามารถและเรียนเก่งหลายคนคัดเลือกที่จะก้าวเข้าสู่ความเป็นครู [3] ในขณะที่ประเทศไทย คนที่มีความสามารถน้อยคนที่จะก้าวสู่อาชีพครู ส่วนมากคนเหล่านี้จะก้าวไปสู่อาชีพที่ทำรายได้ อย่างอาชีพหมอ อาชีพวิศวกร เป็นต้น แม้ภายหลังคนที่มีความสามารถเหล่านี้จะย้อนกลับเข้าสู่อาชีพครูอาจารย์ก็ขาดพื้นฐานในการสอนแม้ตนจะมีความรู้มาก ทำให้ไม่อาจถ่ายทอดความรู้ของตนแก่เด็กนักเรียนได้

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบการศึกษาไทยคือ รูปแบบการเรียนการสอนของไทย โดยเฉพาะการสอน

ในระดับที่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ผิดกับประเทศที่พัฒนาแล้ว หลายประเทศที่เน้นไปที่การคิดวิเคราะห์และมีการอบรมผ่านการลงมือปฏิบัติช่วยให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติจริง ช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและเห็นภาพสิ่งที่ตนกำลังศึกษาอยู่ได้

นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนการสอนของไทยยังไม่เน้นให้เด็กรู้จักกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ไม่ได้สอนให้เด็กตัดสินใจสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ไม่ฝึกให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ฝึกให้เด็กหัดแสวงหาความรู้ด้วยตนเองขาดความคิดในการพัฒนาและความคิดสร้างสรรค์ แม้ปัจจุบันจะมีการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ให้เป็น แต่ทว่ารูปแบบระบบการประเมินผลและการสอบ ทั้งการสอบในห้องเรียนหรือการสอบคัดเลือกเรียนต่อเข้ามหาวิทยาลัยระดับประเทศ ยังคงเป็นข้อสอบแบบปรนัย ที่มีคำตอบถูกผิดให้เลือกเพียงข้อเดียว ทั้งๆ ที่บางคำถามหลายข้อ โดยเฉพาะคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็น ไม่ควรจะมีคำตอบเพียงข้อเดียว

แม้การท่องจำจะเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ระบบการศึกษาที่เน้นแต่เพียงการท่องจำและวัดผลด้วยการแข่งขันจำเนื้อหาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะบ่อนทำลายความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนลง [4] ผลที่เกิดขึ้นคือ เด็กที่จะไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เขาต้องเผชิญต่างๆ ไม่สามารถมองความเป็นเหตุเป็นผลต่อกันของตัวแปรต่างๆ ได้ ทำให้ไม่อาจแก้ไขปัญหาได้หรือแก้ปัญหามิถูกจุด ไม่สามารถป้องกันปัญหาให้ไม่เกิดขึ้นอีกได้เพราะคนไม่รู้ว่ปัญหาเกิดจากอะไร ขาดประสิทธิภาพในการเรียนและการทำงานในอนาคต นอกจากนี้ยังอาจทำให้เด็กขาดความเป็นตัวของตนเอง ขาดความเชื่อมั่น ทำให้ถูกชักจูงได้ง่ายผ่านการโน้มน้าวหรือการปลุกเร้าทางอารมณ์ ทำให้เด็กถูกชักจูงไปสู่เรื่องไม่พึงประสงค์ได้ไม่ยาก

การศึกษาจึงควรจะเน้นไปที่การสร้างให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์หาข้อมูล สามารถนำข้อมูลและความรู้ที่มีไปวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นซ้ำอีก ทั้งในการทำงาน ในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการรู้ตัวเอง แต่ถ้าการศึกษาไม่อาจทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เป็นแล้ว การศึกษาจะกลายเป็นความล้มเหลวและจะ

สร้างปัญหาต่อคุณภาพของประชาชนในประเทศและยังเป็นการอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคตด้วย

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วระบบการศึกษาของประเทศไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในแง่ของคุณภาพผู้เรียนแม้ว่าในปัจจุบันเด็กวัยเรียนจากครอบครัวยากจนสามารถเข้าถึงการศึกษามากขึ้นและจบการศึกษาของประเทศไทยก็เพิ่มขึ้นในทุกปี แต่ทว่าผลการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญของคุณภาพการศึกษากลับตกลง ดังจะเห็นได้จากผลคะแนนสอบ Programme for International Student Assessment หรือ PISA และผลการสอบของ Trends in International Mathematics and Science Study หรือ TIMSS พบว่า ผลการสอบของนักเรียนไทย มีแนวโน้มลดลงและต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านยกเว้นอินโดนีเซีย ในขณะที่เดียวกันกลับมีข่าวนักเรียนไทยจากโรงเรียนมีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ สามารถสอบแข่งขันได้เหรียญรางวัลระดับโลกต่างๆ แทบทุกปี สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ และยังชี้ว่าการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนไทยที่ผ่านมาเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง

เมื่อมองในเรื่องอัตราส่วนนักเรียนต่อครูของไทย พบว่าจากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา มีอัตราส่วนอยู่ที่ 16:1 (หมายถึง ครู 1 คน ต้องรับผิดชอบนักเรียน 16 คน) คิดเป็นอันดับที่ 39 ของโลก ขณะที่ไต้หวัน ญี่ปุ่น จีน และสิงคโปร์ ส่วนอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษาของไทยอยู่ที่ 21:2 คิดเป็นอันดับที่ 53 ของโลก

แม้อัตราส่วนนักเรียนต่อครูของไทยข้างต้นจะอยู่ในระดับที่ดี แต่ในความเป็นจริงแล้วสถิตินี้นับรวมผู้บริหารที่ไม่ได้สอนหรือสอนน้อยมากเข้าไปด้วย ซึ่งอาจทำให้ค่าที่ออกมาไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่าใดนัก ทำให้แม้ตัวเลขบ่งความเป็นจริงที่ว่า ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาขาดครูในหลายพื้นที่เนื่องจากในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา อัตราการจ้างครูให้ทดแทนอัตราครูที่เกษียณอายุไปมีน้อยมาก นอกจากนี้ยังมี

ปัญหาการใช้สิทธิพลเส้นสายดึงครูไปช่วยราชการที่อื่นมาก ทำให้ตัวเลขทางสถิติที่กล่าวมาไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเท่าใดนัก[5]

3. โอกาสในพัฒนาการศึกษาไทย

เนื่องจากระบบการศึกษาของประเทศไทยมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายอย่าง การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่จึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก แต่เป็นไปได้ โดยต้องเริ่มจากการลบความเชื่อผิดๆ ที่ว่า การเน้นพัฒนาการศึกษาแต่ในเชิงปริมาณ จะเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความเจริญเติบโตของประเทศในระยะยาว การมีนักเรียนเรียนเยอะขึ้น ไม่ได้รับประกันว่าประเทศจะพัฒนามากขึ้น แต่คุณภาพการศึกษาต่างหากที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของประเทศ [6] ฉะนั้นถ้าพึ่งเพียงแค่การเพิ่มทรัพยากรต่างๆ เช่น เพิ่มงบประมาณการศึกษา สร้างอาคารเรียนหลังใหญ่ สิ่งเหล่านั้นไม่ได้เป็นหลักประกันว่าคุณภาพของการศึกษาของประเทศจะดีขึ้นแต่อย่างใด

ครูที่มีคุณภาพนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน การเรียนกับครูที่สอนเก่งและครูที่สอนไม่เก่ง ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกันถึง 1 ปีการศึกษา[7] กล่าวคือ ครูที่สอนไม่เก่งทำให้นักเรียนได้ความรู้มาเพียง 0.5 ปี ต่อปีการศึกษาหนึ่งในขณะที่ครูที่สอนเก่งสามารถช่วยให้นักเรียนได้ความรู้เสมือนได้เรียนถึง 1.5 ปีในช่วงเวลาเท่ากัน จะเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการสอนของคุณครูมีผลสำคัญอย่างมากต่อคุณภาพของเด็กที่จบออกมา

คุณภาพการสอนนั้น ไม่ใช่เพียงแค่ความเก่งหรือความเฉลียวฉลาดที่อยู่ในหัวเท่านั้นแต่การสอนอย่างมีศิลปะก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน หากจะเดินเข้าไปอ่านหนังสือให้นักเรียนฟังเพียงอย่างเดียว ไม่ได้เป็นตัววัดว่าครูคนนั้นจะมีคุณภาพการสอนที่ดี ครูที่มีการสอนที่ดีต้องรู้จักการใช้จิตวิทยาการสอนให้เป็นประโยชน์โดยเฉพาะเรื่องของการสร้างแรงจูงใจหรือสร้างแรงกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนนั่นเอง [8] ซึ่งครูแต่ละคนล้วนมีเทคนิคที่แตกต่างกันออกไปเช่น การใช้เทคนิคการสอนให้สนุกสนานสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง การชมเชย หรือการให้คะแนนเป็นต้น เทคนิคเหล่านี้แม้จะดู

เรียบง่ายแต่สามารถช่วยสร้างแรงจูงใจในการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาควรต้องมีการสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ดร. คิลกะ ลัทธพิพัฒน์ [9] ได้ให้เหตุผลถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะชี้้นำให้การปฏิรูปส่วนอื่นๆ สำเร็จหรือล้มเหลวได้ เช่น แม้ประเทศไทยจะสามารถลงทุนฝึกอบรมครูที่มีปัญหาในด้านการสอนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น แต่ทว่าหากระบบยังขาดกลไกความรับผิดชอบ ย่อมทำให้ครูไม่ตั้งใจจะสอนอย่างเต็มที่ อาจมัวไปสนใจเรื่องอื่นเพื่อที่จะเพิ่มเลื่อนฐานะของตนมากกว่าการเตรียมการสอน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าปัญหาที่แท้จริงของระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงไม่ใช่ปัญหาการขาดทรัพยากร เพราะประเทศมีการทุ่มงบประมาณด้านการศึกษาไม่ได้ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกันแต่อย่างใด อีกทั้งนักเรียนไทยยังใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน อีกทั้งค่าเรียนและเวลาของผู้ปกครองและนักเรียนอีกมากมายที่หมดไปกับการพาลูกๆ ของตนไปกวดวิชา ปัญหาที่แท้จริงของระบบการศึกษาไทยจึงเป็นเรื่องของการขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรในระบบการศึกษาของทั้งนักเรียนและผู้ปกครองต่างหาก

การเริ่มการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงควรเริ่มต้นที่การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบบุคลากรในโรงเรียน ครู ภาครัฐ จากนั้นจึงหนุนเสริมด้วยมาตรการอื่นต่อไป นอกจากนี้ระบบการศึกษาไทยควรมีความยืดหยุ่น และมุ่งเอาความต้องการและศักยภาพของนักเรียนเป็นที่ตั้งไม่ใช่เอาความต้องการของสถานศึกษาเป็นที่ตั้ง [10] ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การรับเด็กเข้ามาเป็นจำนวนมากๆ การนำเงินสร้างอาคารปลูกสร้างมากมาย โดยไม่ได้สนใจความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เด็กหลายคนจึงไม่สามารถที่จะเรียนรู้และใช้ความถนัดของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านศิลปะ ด้านหัตถกรรม หรือแม้แต่ในด้านการเกษตร หากสถานศึกษาไม่ได้ส่งเสริมในเรื่องเหล่านี้แต่กลับไปส่งเสริมในเรื่องวิชาการเพียงอย่างเดียว ย่อมทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ชอบ ต่อต้าน และไม่สามารถเรียนรู้ตามศักยภาพที่ตนมีได้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน

พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ดีในที่สุด ทั้งๆ ที่การศึกษาควรเป็นสิ่งสร้างแรงจูงใจให้เด็กได้เรียนในสิ่งที่ตนต้องการ แต่ปัจจุบันกลับกลายเป็นหน้าที่ที่เรียนให้ผ่านไประวันๆ

ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะนำสังคมให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนน่าจะมีจุดเริ่มต้นจากการจัดการศึกษาในระบบสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะในด้านของบุคลากรดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ทั้งหมดทั้งมวลนี้เป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเท่านั้น เพราะการพัฒนาระบบการศึกษาให้ยั่งยืนนั้นยังต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ มิใช่เพียงแต่ด้านใดด้านหนึ่ง การกำหนดนโยบายจากระดับสูงสู่ผู้ปฏิบัติระดับล่างเพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำพาการศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน การอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายเท่านั้นที่จะเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ [11] และปรับมุมมองแนวคิดของการจัดการศึกษาให้หลุดออกจากแนวคิดเดิม โดยให้ความสำคัญกับบุคคล โดยให้บุคคลมีส่วนร่วม มีรูปแบบการทำงานที่สร้างสรรค์ และมีกรอบความคิดในการค้นหาหาค้นหาผล และบุคคลสามารถแสดงความสามารถของตนได้อย่างสูงสุด ทั้งหมดทั้งมวลจะเกิดขึ้นได้ การศึกษาต้องรู้จักเปิดกว้าง เพื่อให้การพัฒนาบุคคลทั้งบุคลากรในองค์กรและนักเรียน นักศึกษาได้อย่างเต็มตามศักยภาพและต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด [12]

4. บทสรุป

แม้ระบบการศึกษาไทยจะมีจุดแข็งด้านการบริหารที่มีเป้าหมายชัดเจนและมีการกระจายอำนาจการบริหารช่วยให้กระบวนการดำเนินงานต่างๆ ในเชิงนโยบายเป็นไปอย่างรวดเร็วและคล่องตัว อีกทั้งประเทศไทยยังมีงบประมาณและทรัพยากรด้านการศึกษามากเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน อีกทั้งประเทศไทยยังมีระดับการเข้าเรียนของนักเรียนสูงกว่าประเทศในภูมิภาคเดียวกัน กระนั้นระบบการศึกษาไทยยังประสบปัญหาในเรื่องการใช้ทรัพยากรในระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดสรรคุณภาพการศึกษาที่ยังกระจุกตัวเพียงแค่นี้ในตัวเมืองและบางจังหวัด ดังจะเห็นได้จากผลการสอบ PISA และ TIMSS ของเด็กไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มีแนวโน้มลดลง อีกทั้งปัญหาด้านคุณภาพการสอน

ของคุณครูที่ยังมีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสร้างแรงจูงใจให้กับเด็ก หรือการมอบความรู้ที่ตนมีให้แก่เด็ก ฉะนั้นการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงควรเริ่มต้นที่การพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรให้ดีขึ้น โดยอาจจะเริ่มจากจุดที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด คือการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบบุคลากรในสถาบัน และนอกจากจะเน้นที่ตัวบุคลากรแล้ว การจัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นไปที่ความต้องการและศักยภาพของนักเรียน ดังจะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบศึกษาไทยนั้น ต้องพัฒนาอย่างมีศิลปะและต้องพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม การโยนงบประมาณ โยนทรัพยากรลงไปเพียงอย่างเดียวมันไม่เพียงพอเสียแล้ว คงถึงเวลาแล้วที่พวกเราทุกฝ่ายควรหันหน้ามาร่วมมือกันทำลายเส้นแบ่งที่เรียกว่าฝ่าย ที่เรียกว่าองค์กร และหันมาพัฒนาระบบการศึกษาไทยอย่างกว้างขวาง สามัคคี จริงจังและยั่งยืน เสียที

เอกสารอ้างอิง

- [1] ภัทรสมน รัตนางกูร. วิเคราะห์ปัญหาของระบบการศึกษาไทย กับการแก้ปัญหาของรัฐบาลประเด็นนโยบายเรียนฟรี 15 ปี. กรุงเทพฯ. 2552.
- [2] กระตุกต่อมคิด. 2555. OKMD – Hair. http://www.youtube.com/watch?v=zQ9fdIRb_JA.
- [3] กัมปนาท อาษา.ประเทศที่พัฒนาแล้วมีลักษณะนโยบายการศึกษาอย่างไร?. กรุงเทพฯ. 2555.
- [4] ลิจิต ธีรเวคิน. ระบบความคิดที่ปราศจากการวิเคราะห์ กรุงเทพฯ. 2545.
- [5] วิทยากร เชียงกุล. ปัญหาการจัดการศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น: รายงานสภาวะการศึกษาปี กรุงเทพฯ. 2555. หน้า 52 – 53.
- [6] Hanushek, Eric A. & Woessmann, Ludger. *The role of education quality for economic growth*. California, 2550.
- [7] ดร.อัมมาร สยามวาลา. การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่: ผู้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). กรุงเทพฯ. 2555.

- [8] ปณิตา นิรมล. การเรียนการสอน/จิตวิทยาการสอน. กรุงเทพฯ. 2552.
- [9] ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. ความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษา กับตลาดแรงงาน:คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา และการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). กรุงเทพฯ. 2555.
- [10] กฤติน พันธ์ูเสนา. ระบบการศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ. 2553.
- [11] สุนทรี คนเที่ยง. ชุมชนแห่งการเรียนรู้: วิธีสู่การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ. 2550.
- [12] Sange, Peter M. *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday, 1990.

ประวัติผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีศนา เพชรบุณิน
สำเร็จการศึกษาจาก ศษ.บ.(สังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง Ms.Ed.
(Educational Management) Central
Luzon State University ปัจจุบันดำรง

ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน